

สรุปผลการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สนองพระราชดำริโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (อพ.สช. – มร.นม.)

ประจำปีงบประมาณ 2558

จัดทำโดย

คณะอนุกรรมการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สนองพระราชดำริโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ปีงบประมาณ 2558

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช

ลำดับ	หน่วยงาน	ชื่อโครงการ	การดำเนินงานตามแผนแม่บท		งบประมาณ (บาท)		แหล่งที่มาของงบประมาณ*	เป้าหมายตามแผนแม่บท/วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน	บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			มี	ไม่มี	เสนอขอ	ใช้จริง					
1	โครงการ อพ.สธ. – มร.นม.	1. โครงการเก็บรวบรวมตัวอย่าง พรรณไม้ และจัดทำทะเบียนพรรณไม้ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	✓		30,000	30,000	งปม. - มร.นม.	1. เก็บรวบรวมและรักษาสภาพตัวอย่าง พรรณไม้ ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 2. จัดทำฐานข้อมูลตัวอย่างพรรณไม้ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	พื้นที่ในการเก็บตัวอย่าง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขนาดพื้นที่ 174 ไร่ ระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปี มีผลการดำเนินงานดังนี้ 1. มีการเก็บรวบรวมและรักษาสภาพตัวอย่างพรรณไม้ในพิพิธภัณฑ์พืช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 100 ชนิด เพื่อใช้ในการอ้างอิง การบริการวิชาการและการเรียนการสอน 2. มีฐานข้อมูลเบื้องต้นตัวอย่างพรรณไม้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเพื่อใช้ในการสืบค้นการเผยแพร่ผลงาน การเรียนการสอน และการบริการวิชาการ 3. ทราบความหลากหลายของพรรณไม้ในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นฐานข้อมูล ในการจัดทำหนังสือพรรณไม้ในมหาวิทยาลัยและป้ายชื่อพรรณไม้ ในอนาคต 4. เพิ่มเดิมข้อมูลใน มคอ.3 และ มคอ.5 เพื่อเป็นกรณีศึกษาการบูรณาการ ผู้การเรียนการสอนในรายวิชาพฤกษศาสตร์ อนุกรมวิธาน พืชท้องถิ่น และสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 5. มีฐานข้อมูลอ้างอิงสู่การร่วมรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ในการศึกษาต่อของการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่น ในรายวิชาปัญหาพิเศษทางชีววิทยา	ดร.เทียมหทัย ชูพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	ปัญหาและอุปสรรค 1. พรรณพืชในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ลดจำนวนลง เนื่องจากพื้นที่มหาวิทยาลัย มีจำนวนจำกัด ในการขยายพื้นที่ เพื่อการก่อสร้างอาคาร
2	โครงการ อพ.สธ. – มร.นม.	1. สำรวจความหลากหลายและภูมิปัญญา การใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 3 โครงการย่อย ดังนี้	✓		80,000	80,000	งบ บคส. - มร.นม.	1. เพื่อสำรวจข้อมูลความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพ ในพื้นที่ตำบล ขนงพระ อำเภอกำแพง จังหวัด นครราชสีมา เพื่อการวางแผนใช้ประโยชน์ทรัพยากรท้องถิ่น อย่างยั่งยืน		ดร.ชาชนิตร์ บุญญาอนุสิทธิ์ ดร.เทียมหทัย ชูพันธ์ ดร.แหวดาว คาทอง	-

							<p>2. เพื่อสนองแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช</p> <p>3. เพื่อสร้างความร่วมมือกับองค์กรส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายในการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่น</p>	<p>นายประภักษ์ พิภคกุล นางอมรรักษ์ สมิคินทุ</p> <p>นางฉันทิน ศรีราชา ดร.ณัฐกานต์ ศาสตราสูงเนิน</p> <p>มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</p>		
		1.1 การสำรวจความหลากหลายและการใช้ประโยชน์สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังหน้าดินในลำตะคอง ในตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา					<p>1. เพื่อสำรวจความหลากหลายและการใช้ประโยชน์สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังหน้าดินในลำตะคอง ในตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา</p>	<p>พื้นที่ในการเก็บตัวอย่าง ได้แก่ ลำตะคองช่วงที่ไหลผ่านตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษามีดังนี้</p> <p>จากการเก็บตัวอย่างจากจุดเก็บตัวอย่างทั้งสิ้น 6 บริเวณของลำน้ำลำตะคอง ช่วงที่ไหลผ่านตำบลขนงพระ ทำให้พบสัตว์ทั้งสิ้น 3,942 ตัว จาก 72 แท๊กซา ใน 2 ฟิล์ม ได้แก่ กลุ่มสัตว์ขาข้อหรือไฟลัมอาร์โทรพอด้าและกลุ่มหอยหรือไฟลัมมอลลัสกา โดยสัตว์ในไฟลัมอาร์โทรพอด้ายังอาจแบ่งสัตว์ได้เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มแมลง (Insects) พบทั้งสิ้น 8 อันดับ (Order) และกลุ่มครัสตาเซีย (Crustaceans) ประกอบด้วยปูและกุ้ง ส่วนกลุ่มหอยพบทั้งหอยฝาเดียว กลาดแกสโตรโปด้า (Class Gastropoda) และหอยสองฝาคลาสไบวาเลีย (Class Bivalvia) ราชานามของสัตว์ที่พบและจำนวนของสัตว์นั้นในแต่ละจุดเก็บตัวอย่างแสดงในตารางที่ 1 ทั้งนี้ สัตว์ในกลุ่มแมลงที่พบมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มหนอนแดง วงศ์ไโครโนมิดี (Family Chironomidae)</p>	<p>ดร.ชายฉัตร บุญญาบุสิทธิ์</p> <p>มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</p>	-
		1.2 สำรวจความหลากหลายและการใช้ประโยชน์พรรณไม้เด่นริมฝั่งลำตะคอง ตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา					<p>1. สำรวจความหลากหลายและการใช้ประโยชน์พรรณไม้เด่นริมฝั่งลำตะคอง ตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา</p>	<p>จากการสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้เด่นริมลำตะคอง ตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษามีดังนี้</p> <p>จากการสำรวจแนวริมฝั่งลำตะคอง 4 จุด พบว่า มีทรัพยากรพรรณพืช 39 ชนิด จัดเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ จำนวน 32 ชนิด พืชใบเลี้ยงเดี่ยว จำนวน 6 ชนิด พืชกลุ่มเฟิร์น จำนวน 1 ชนิด วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ วงศ์เหงือกปลาหมอ (Acanthaceae) และวงศ์ถั่ว (Fabaceae) จำนวน 4 ชนิด รองลงมาคือวงศ์บอน (Araceae) วงศ์เปล้า (Euphorbiaceae) วงศ์ชบา (Malvaceae) และวงศ์มะเดื่อ (Moraceae) จำนวน 3 ชนิด วงศ์กะเพรา (Lamiaceae) วงศ์หญ้า (Poaceae) วงศ์ส้ม (Rutaceae) จำนวน 2 ชนิด</p>	<p>ดร.เทียมหทัย ชูพันธ์</p> <p>มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา</p>	-

									<p>พรรณพืชที่สามารถพบได้ทุกจุดที่เข้าสำรวจคือ มะเดื่ออุทุมพร ไคร้ห้า และไคร้ช้อย นอกจากนี้ยังพบพืชที่น่าสนใจควรค่าแก่การอนุรักษ์ เนื่องจากมีจำนวนที่ลดน้อยลงมากในป่าธรรมชาติใกล้ชุมชน เช่น อบเชย (<i>Cinnamomum iners</i>) ไคร้ช้อย เขียดาย เป็นต้น พืชบางชนิดมีแนวโน้มลดจำนวนลงอย่างมากในธรรมชาติ เช่น ปอขาว สมพง มะหาด ยางนา เป็นต้น ที่ควรค่าแก่การทำความเข้าใจและร่วมมือของคนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ไว้ อย่างไรก็ตามพื้นที่ตลอดแนวลำตะคองที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายที่จะพัฒนาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์นั้น เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งบางจุดยากต่อการเข้าถึง เนื่องจากถูกปิดกั้นและมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ สร้างที่อยู่อาศัย ทำการเกษตร เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดูแลรักษาพรรณไม้ในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังพบว่า พื้นที่บางจุดของลำตะคองมีพรรณไม้น้ำบางชนิดขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นและมีแนวโน้มกระจายตัวอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการปล่อยน้ำจากชุมชนลงสู่แหล่งน้ำ ส่งผลให้คุณสมบัติของน้ำเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ในด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพรรณพืชในท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นความรู้ที่ได้รับทราบบอกเล่าสืบต่อมา แต่ปัจจุบันไม่นำไปใช้เท่าที่ควร เนื่องจากความก้าวหน้าของสังคม การแพทย์ เทคโนโลยี สิ่งสังเคราะห์และสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ จึงอาจทำให้ชุมชนเล็งเห็นประโยชน์ในการที่จะช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่นน้อยลงได้ ดังนั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจกับชุมชนจึงน่าจะเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่องค์กรส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติให้เกิดผลเป็นประการแรก เพื่อปลูกสร้างจิตสำนึกการรักและหวงแหนทรัพยากร ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ทั้งในส่วนของการมีอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต</p>		
		1.3 การสำรวจความหลากหลายของไลเคนบนพรรณไม้เด่นริมฝั่งลำตะคอง ในตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา					1. เพื่อการสำรวจความหลากหลายของไลเคนบนพรรณไม้เด่นริมฝั่งลำตะคอง ในตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา	<p>การศึกษานิดและปริมาณไลเคนเปลือกไม้ในเขต อบต.ขนงพระ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา โดยเก็บตัวอย่างไลเคนจากต้นไม้จำนวน 48 ต้น ในเดือนกุมภาพันธ์ 2558 เก็บรวบรวมตัวอย่างไลเคนเปลือกไม้ได้จำนวน 126 ตัวอย่าง กลุ่มไลเคนที่พบมี 2 แบบคือ คริสโตส (ร้อยละ 72) และฟอลิโอส (ร้อยละ 28) นำมาจำแนกได้ 25 ชนิด 16 สกุล 7 วงศ์ ได้แก่ Bacidiaceae, Chrysothricaceae, Graphidaceae, Lecanoraceae, Physciaceae, Teloschistaceae และ Thypetheliaceae ไลเคนชนิด <i>Hyperphyscia adglutinata</i> เป็นชนิดที่พบมากที่สุด รองลงมาคือ <i>Lecanora leprosa</i>, <i>L. albella</i> และ <i>Pyxine cocoes</i> ตามลำดับ จากการสำรวจพบว่ามีความหลากหลาย</p>	ดร.แววดาว ดาทอง มหาวิทยาลัย ราชภัฏ นครราชสีมา	-	

									และค่าดัชนีความหลากหลายชนิดมากที่สุดในแต่ละแปลงที่ 1 รองลงมาคือ แปลงที่ 3 แปลงที่ 4 และแปลงที่ 2 ตามลำดับ โดยพบว่าแปลงที่ 1 ความหลากหลายชนิดสูงสุดแตกต่างจากแปลงอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ส่วนค่าความสม่ำเสมอชนิดมีค่าสูงสุดที่แปลงที่ 3 (1.00) ค่าความคล้ายคลึงชนิดมีค่าสูงสุดระหว่างแปลงที่ 2 และ 4 (61.54) พบไลเคน 4 ชนิด คือ <i>Lecanora leprosa</i> , <i>L. albella</i> , <i>H. adglutinata</i> และ <i>Pyxine cocoes</i> ที่พบในทุกแปลงสำรวจ		
		รวม 2 โครงการใหญ่ 3 โครงการย่อย			110,000	110,000					

ผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ปีงบประมาณ 2558

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช

ลำดับ	หน่วยงาน	ชื่อโครงการ	การดำเนินงานตามแผนแม่บท		งบประมาณ (บาท)		แหล่งที่มาของงบประมาณ	เป้าหมายตามแผนแม่บท/วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน	บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			มี	ไม่มี	เสนอขอ	ใช้จริง					
1	โครงการ อพ.สธ. – มร.นม.	1.โครงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่นร่วมกับโปรตีนไหม	✓		50,000	50,000	งบ บคส. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	1. เพื่อศึกษาข้อมูลพืชท้องถิ่นที่มีประโยชน์และนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ต่างๆและเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปพืชท้องถิ่นร่วมกับโปรตีนไหม	ได้ดำเนินงานที่ศูนย์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยนำพืชจากท้องถิ่น ได้แก่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ มาแปรรูปร่วมกับโปรตีนไหม และการนำพืช เช่น มะขาม ว่านหางจระเข้ มาใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ จำนวน 6 ผลิตภัณฑ์ ดังนี้ 1. สบู่เหลวข้าวไรซ์เบอร์รี่ผสมโปรตีนไหม (Riceberry & Silk protein liquid soap) 2. โลชั่นข้าวไรซ์เบอร์รี่ผสมโปรตีนไหม (Riceberry & Silk protein lotion) 3. สบู่กาลีเซอริน 4. น้ำยาอเนกประสงค์มะขามพลัด 5. เจลแอลกอฮอล์ว่านหางจระเข้ (Aloe alcohol gel) 6. สครับมะขาม (Tamarind scrub)	ศูนย์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	-
		รวม 1 โครงการ			50,000	50,000					

ผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ ปีงบประมาณ 2558

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

ลำดับ	หน่วยงาน	ชื่อโครงการ	การดำเนินงานตามแผนแม่บท		งบประมาณ (บาท)		แหล่งที่มาของงบประมาณ*	เป้าหมายตามแผนแม่บท/วัตถุประสงค์	ผลการดำเนินงาน	บุคคล/หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			มี	ไม่มี	เสนอขอ	ใช้จริง					
			1	โครงการ อพ.สธ.- มร.นม.	1.โครงการค่ายเยาวชนอนุรักษ์พันธุกรรมพืช	✓					

2.	โครงการ อพ.สธ. – มร.นม.	2. โครงการบริหารพิพิธภัณฑิ์พืช และประสานงานโครงการ		✓	20,000	20,000	งบ งบประมาณ มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา	1. เพื่อดำเนินกิจกรรมด้าน การประสานงานโครงการ การจัดประชุมคณะกรรมการ ดำเนินงานและคณะกรรมการ ดำเนินงานโครงการบริหาร พิพิธภัณฑิ์พืช และสรุปผลการ ดำเนินงาน โครงการประจำปี	ผลการประเมินการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับดี 1. การประสานงาน โครงการ 1.1 รายงานการเดินทางไปราชการเพื่อประชุม จัดทำแผนแม่บทระยะที่ 5 ปีที่ 6 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2557 ณ สำนักพระราชวัง 1.2 รายงานการประชุมคณะกรรมการโครงการ อพ.สธ. ครั้งที่ 1/2558 และการประชุม คณะกรรมการอำนวยการจัดการประชุม วิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพย์สินสิ่งของคน วันที่ 17 มีนาคม 2558 ณ สำนักพระราชวัง กรุงเทพมหานคร 2. การจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการดำเนินงาน 2.1 รายงานการประชุมคณะทำงาน โครงการฯ ครั้งที่ 1/2558 วันศุกร์ที่ 23 มกราคม 2558 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุมศูนย์วิทยาศาสตร์ 2.2 รายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครั้งที่ 1/2558 วันพุธที่ 18 มีนาคม 2558 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุม ดร.เสาวนิต เสาวณานนท์ 2.3 รายงานการประชุมคณะกรรมการ โครงการฯ ครั้งที่ 1/2558 วันจันทร์ที่ 18 พฤษภาคม 2558 เวลา 10.00 น. ณ ห้อง ประชุม 32.08.02 คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 2.4 รายงานการประชุมคณะกรรมการ โครงการฯ ครั้งที่ 2/2558 วันพุธที่ 8 กรกฎาคม 2558 เวลา 13.00 น. ณ ห้อง ประชุม 32.08.02 คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 3. จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน โครงการประจำปี	ดร.ณัฐกานต์ ศาสตร์สูงเนิน มหาวิทยาลัย ราชภัฏ นครราชสีมา	โครงการใหม่
----	----------------------------	---	--	---	--------	--------	--	---	---	---	-------------

3.	โครงการ อพ.สธ. – มร.นม.	3. โครงการจัดนิทรรศการในงานประชุม วิชาการและนิทรรศการโครงการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืชฯ ประจำปี 2558 “ทรัพยากรไทย: หวนดูทรัพย์สิ่งสินคน”	✓		120,000	120,000	งบ บกศ. มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา	1. เพื่อจัดนิทรรศการในงานประชุม วิชาการและนิทรรศการโครงการ อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ประจำปี 2558 “ทรัพยากรไทย: หวนดู ทรัพย์สิ่งสินคน”	อยู่ระหว่างการดำเนินงาน	อาจารย์ธีระ ธรรมวงศา มหาวิทยาลัย ราชภัฏ นครราชสีมา	มีการเลือก กำหนดการ โครงการจัด นิทรรศการในงาน ประชุมวิชาการ และนิทรรศการ โครงการอนุรักษ์ พันธุกรรมพืชฯ ประจำปี 2558 “ทรัพยากรไทย: หวนดูทรัพย์สิ่ง สินคน”
		รวม 3 โครงการ			220,000	220,000					